Isien merkitys varhaislapsuudessa terveyden näkökulmasta

9.11.2018

Suomi on todellinen mallimaa imeväiskuolleisuuden ehkäisyssä. Suomessa imeväiskuolleiden määrä vuonna 2015 oli 1,7 tuhatta elävänä syntynyttä kohden. Luku on pienin itsenäisen Suomen historiassa. Tämä ei kuitenkaan takaa sitä, että terve elämä ja elinajanodote kehittyvät saman trendin mukaan myöhemmässä elämässä, vaan terveyden eteen on tehtävä töitä – erityisesti se on vanhempien tehtävä, ainakin varhaislapsuuden, lapsuuden ja nuoruudenkin aikana. Sosiaaliryhmien väliset terveyserot ovat Suomessa kansainvälisesti vertailtuna suuria. Siitä kertoo elinajanodotteen avulla tehdyt vertailut. Vuoden 1980 alusta 2000-luvulle tultaessa, sosiaaliryhmien väliset erot 35 -vuotiaan osalta olivat kasvaneet ja perusasteen koulutuksen suorittaneen 25-vuotiaan elinajanodote vuonna 2010 oli 52,9 vuotta, kun taas korkea-asteen suorittaneilla se oli 58,3 vuotta. Eroa oli siis yli viisi vuotta. Sosioekonomiset tekijät näkyvät suomalaisten elämässä selkeästi jo lapsuuden loppuvaiheessa jatkuen keskiasteen opiskelijoiden keskuuteen.

Puhuttaessa varhaislapsuudesta määritelmät vaihtelevat maittain, alueittain ja koulunaloitusiän mukaan. YK:n lapsen oikeuksien sopimus liitetään kaikkiin alle 18 -vuotiaisiin, ja varhaislapsuudella tarkoitetaan alle kahdeksanvuotiaita. Isien merkitys lapsen varhaislapsuuteen on todistettu monin eri tavoin, erityisesti lasten itsensä kertomana. Sekä kansallisten että kansainvälisten tutkimusten mukaan investointi lapsuuteen, lapsiin ja varhaislapsuuden terveyteen on merkittävä asia. Isät ovat voimavara raskauden, synnytyksen ja pikkulapsikauden aikana. Tämän päivän isillä on huomattavasti monipuolisempi tehtävä perheessä, kuin 50 vuotta sitten. Isälle lankeaakin tänä päivänä laajasti perheen asiat, koska suomalaisäidit hakeutuvat työelämään varhain lapsen syntymän jälkeen. Isä saa olla mukana niin varhaiskasvatusta suunniteltaessa kuin harrastustenkin järkeilemisessä. Yleensä isät ovat aktiivisia urheiluharrastusten organisoinnissa ja jopa kokkaamisessa.

Viime aikoina on keskusteltu paljon lapsen varhaisesta oppimiskyvystä, mutta myös oppimiskykyyn vaikuttavista tekijöistä. Tiedetään, että ihmisen kehitykseen vaikuttavat niin perimä, ympäristö kuin itse yksilö. Isät ovat tärkeitä lapsen minäkäsityksen ja myös arvojen muovautumisen näkökulmasta yhdessä äidin kanssa. Varhaislapsuuden näkökulmasta päihteet ovat pahin lapsen terveyttä uhkaava tekijä. Vaikutukset voivat olla välillisiä tai välittömiä. Terveys onkin arvo, jota tulee vaalia. Varhaislapsuudessa sen voivat tehdä vanhemmat yhdessä ja kumpikin erikseen. Sekä elinajanodote että fyysisen ja psyykkisen terveyden haasteet ovat suomalaisten vastuullisten perheiden käsissä, mutta myös yhteiskunnan rooli on vahva. Varhaislapsuuden terveellisen elämän voi isä taata, jos perheessä nautintoaineiden käyttö on minimissä, ravitsemus kunnossa, liikunta ja riittävä uni jokaisella hallinnassa. Hyvää isänpäivää kaikille.

Helinä Mesiäislehto-Soukka
TtT, kätilö, lehtori
SeAMK, sosiaali- ja terveysala